

неможливістю ліквідації дефіциту, що утворився, за рахунок надходжень у поточному періоді бюджетування. У даному випадку усі «заявки» ліквідуються, а сума перевитрати включається у «ковзний» бюджет наступного періоду.

Висновки. Розглянута методика моніторингу використання фінансових ресурсів центрами фінансової відповідальності підприємства для реалізації цільових проектів надає формальне її представлення.

Ланцюг формальних співвідношень (1-12) використовується при побудові програмного забезпечення багаторівневої інформаційно-аналітичної системи бюджетування (на верхньому рівні – підприємство, на нижньому рівні – центри фінансової відповідальності).

Використання описаної методики в рамках механізму ефективного управління підприємства дозволяє:

- поліпшити координацію роботи центру фінансової відповідальності підприємства;
- підвищити оперативність здійснення розробки «ковзних» бюджетів на підставі аналізу фінансово-

господарської діяльності центру фінансової відповідальності підприємства;

- удосконалити процес розподілу ресурсів, які виділяються центру фінансової відповідальності для реалізації цільових проектів підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрієнко В.М. Бюджетування в економічних системах // В.М. Андрієнко, Ю.Г. Лисенко, Я.В. Кирилишен. – Донецьк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2009. – 359 с.
2. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл: Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 496 с.
3. Савчук В.П. Управление финансами предприятия / В.П. Савчук. – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. – 480 с.
4. Семенов Г.А. Организация управления активами предприятий и их источниками : [монография] / Г.А. Семенов, А.И. Ткаченко // Запорожье : ЗГИА. – 2004. – 346 с.
5. Семенов Г.А. Методика розрахунку витрат у контролінгу / Г.А. Семенов, А.В. Бондар // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – Вип. 171. – С. 128-134.

УДК 338.43

Пугач А.В.
здобувач

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Пугач А.М.

кандидат технічних наук, доцент

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена проблемам регулювання інноваційного процесу сільськогосподарських підприємств, який охоплює цикл від опрацювання науково-технічної ідеї до її реалізації на комерційній основі. Основною метою інноваційного процесу на сільськогосподарських підприємствах є концентрація ресурсів у напрямках, що забезпечують прискорення впровадження науково-технічного прогресу. Інноваційний процес на сільськогосподарських підприємствах найбільш повно відображає не тільки сучасний рівень розвитку і використання інновацій на підприємствах агропромислового виробництва, але і його зв'язок із станом економічної ситуації в народногосподарському комплексі країни.

Ключові слова: інноваційний процес, інноваційний розвиток, аграрна економіка, державне регулювання, інноваційна діяльність, сільськогосподарські підприємства, інновації.

Пугач А.В., Пугач А.Н. ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В РЫНОЧНОЙ СРЕДЕ

Статья посвящена проблемам регулирования инновационного процесса сельскохозяйственных предприятий, который охватывает цикл от обработки научно-технической идеи до ее реализации на коммерческой основе. Основной целью инновационного процесса на сельскохозяйственных предприятиях является концентрация ресурсов в направлениях, обеспечивающих ускорение внедрения научно-технического прогресса. Инновационный процесс на сельскохозяйственных предприятиях наиболее полно отражает не только современный уровень развития и использования инноваций на предприятиях агропромышленного производства, но и его связь с состоянием экономической ситуации в народнохозяйственном комплексе страны.

Ключевые слова: инновационный процесс, инновационное развитие, аграрная экономика, государственное регулирование, инновационная деятельность, сельскохозяйственные предприятия, инновации.

Pugach A.V., Pugach A.N. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE MARKET ENVIRONMENT

The article investigates the regulation of agricultural enterprises in the innovation process, which covers a cycle of processing scientific and technical ideas to implement it on a commercial basis. The main purpose of the innovation process on farms is the concentration of resources in directions to accelerate the introduction of scientific and technical progress. The innovation process in agricultural enterprises fully reflects not only the current level of development and the use of innovation in enterprises of agro-industrial production, but also its relationship with the state of the economic situation of the national economy.

Keywords: innovation process, innovation development, agricultural economics, government regulation, innovation, agricultural enterprises, innovation.

Постановка проблеми. У сучасній ринковій економіці створюється адекватний їй вимогам механізм науково-технічного прогресу, основними рисами якого є високий ступінь свободи вибору напрямку наукових досліджень і впровадження у виробництво їх досягнень; прийняття на себе науковими установами і підприємствами ризику від можливих негативних економічних результатів у процесі наукових розробок та їх реалізації в практику; конкуренція між розробниками у виборі наукових підходів, шляхів і методів розв'язання народногосподарських і соціальних проблем; децентралізований характер формування політики здійснення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, відповідно до якого весь інноваційний цикл відбувається в поєднанні підприємницької діяльності підприємств у галузі НТП з державною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств знайшли відображення в працях провідних вітчизняних та зарубіжних учених: Л.Л. Антонюк, В.І. Благодатного, В.О. Василенка, С.А. Володіна, О.І. Дація, О.В. Донця, П. Дракера, В.О. Загодова, М.В. Зубця, С.М. Ілляшенка, М.Х. Корецького, І.М. Криворучка, М.Ф. Кропивка, М.І. Лобанова, П.М. Макаренко, М.Й. Маліка, Л.І. Михайлової, Ю.Н. Новікова, І.А. Павленка, П.Т. Саблука, А.В. Чупіса, С.О. Юшина та ін.

Постановка завдання. Враховуючи значну кількість здобутків щодо інноваційної діяльності підприємств, вирішення потребують проблеми інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, зокрема на регіональному рівні, відповідно до реалій соціально-економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення конкурентоспроможного функціонування аграрної економіки необхідно вибрати відповідний тип її розвитку, який забезпечить стійке зростання виробництва. Таким типом розвитку, на наш погляд, є інноваційний, для якого характерний високий рівень розвитку освіти та науки, особливо прикладної, розвиток науково-дослідних робіт і проектно-конструкторських розробок. Основою інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств є випереджувальні інвестиції, зокрема фінансові, високий рівень фахових знань, широка інформатизація, потужний інтелектуальний потенціал.

Сучасні сільськогосподарські підприємства не відрізняються високим рівнем інноваційної активності. Втім, стабільне та конкурентоспроможне функціонування сільськогосподарського підприємства неможливе без здійснення ним інноваційної діяльності. Найбільш результативною ця діяльність стає при орієнтації в основному на регіональні потреби в інноваціях, які визначаються їх природно-кліматичними умовами, структурою виробництва та державною інноваційною політикою. Головними досягненнями інноваційної діяльності у сільськогосподарському виробництві є механізація та автоматизація виробництва, використання нових технологій та раціональних форм організації праці, створення нових високопродуктивних сортів і гібридів рослин, продуктивних порід тварин та кросів птиці тощо. При здійсненні інноваційної діяльності керівники сільськогосподарських підприємств мають враховувати не тільки економічні закони, але й закони природи, тому що, приміром, упущення в селекції неможливо компенсувати внесенням добрив [6].

Інноваційний розвиток сільського господарства України базується на здійсненні державної аграрної

та інвестиційної політики, спрямованої на активізацію нововведень як пріоритетної складової загальної стратегії підвищення національної конкурентоспроможності, створення умов для реалізації вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами наступальної стратегії на зовнішніх ринках, підтримки конструктивної конкуренції на внутрішньому ринку, що буде стимулювати аграрні формування до інноваційної діяльності, забезпечення тісної інтеграції виробництва і науки, з метою сприяння випереджальному розвитку науково-технологічної сфери.

Проте, незважаючи на важливість і виняткове значення інноваційного процесу, його суттєвий вплив на прискорення розвитку суспільного виробництва, дослідженню цього соціально-економічного явища в агропромисловій сфері України, в умовах освоєння ринкових відносин, приділяється науковими установами явно недостатньо уваги, що зумовлює необхідність обґрунтування теоретико-методологічних засад переходу агропромислового комплексу на інноваційну модель виготовлення продовольчих ресурсів, розроблення організаційно-економічних механізмів широкого практичного застосування інноваційної продукції з метою підвищення рівня наукоємного виробництва. У зв'язку з цим проблема інноваційної діяльності не випадково привертала й нині привертає пильну увагу вітчизняних і зарубіжних дослідників [1].

Сільське господарство має специфічні особливості розвитку, пов'язані з впливом на результати господарювання природних, кліматичних і економічних факторів. Усі вони в комплексі формують виробничий потенціал, який є найважливішим показником економічної могутності сільського господарства. Кількісна та якісна характеристика земельних угідь, сприятливі кліматичні умови, запаси живої та уречевленої праці визначають стан розвитку й потенційні можливості сільськогосподарського виробництва.

Розвиток сільського господарства передбачає розв'язання багатьох проблем, які виникають на етапі докорінних перетворень в аграрній сфері, в умовах прояву негативної тенденції до зменшення інвестиційної активності, наслідком якої став значний знос основних засобів, уповільнення не тільки розширеного, але й скорочення простого відтворення. Кінцевим результатом прояву негативних тенденцій стало зменшення обсягів виробництва продовольства в Україні. Значний прорив у технологіях та інформаційній сфері спонукає сільськогосподарські підприємства орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створювати їх. Сучасний етап пов'язаний із зайняттям чільного місця серед складових динамічних порівняльних переваг науково-технічними досягненнями та інноваціями на всіх стадіях життєвого циклу сільськогосподарського виробництва, починаючи від створення товару або послуги, через просування його від виробника до споживача [2].

Відомо, що сільське господарство є специфічною галуззю економіки. Це проявляється в тому, що, на відміну від багатьох інших галузей економіки, результати його діяльності значно залежать від природно-кліматичних умов. Тому одним із важливих напрямів розвитку сільськогосподарського виробництва є зменшення ризиків від природно-кліматичних умов та забезпечення подальшого розвитку аграрного сектора шляхом удосконалення системи захисту господарств [7].

Значним бар'єром для успішного розвитку і функціонування аграрного сектору в Україні є недосконалість нормативно-правових актів щодо аграрної

політики держави. Тому їх необхідно переглянути і сформувані правову базу, яка б захищала інтереси виробників сільськогосподарської продукції. Особливістю функціонування організаційно-правового механізму підтримки розвитку аграрного сектора сьогодні в Україні є те, що, з одного боку, відсутнє у повному обсязі фінансове забезпечення законів, що приймаються, а з іншого – невиконання вже прийнятих законів та інших нормативно-правових актів, тобто низька виконавча дисципліна в державних органах влади [4].

Ефективне функціонування підприємств сільськогосподарства, як і інших галузей національної економіки, в умовах ринку пов'язане з інноваційною діяльністю, яка диктує необхідність постійного поновлення продукції, впровадження нових методів управління та сучасних технологій, формування повноцінної її інфраструктури.

Концептуальні засади теорії інноваційної діяльності є важливим шляхом вперед у розумінні та пошуку інноваційної моделі розвитку, тому що це поняття відображає симбіоз економічних, технічних й інституціональних факторів у процесі здійснення і реалізації нововведень. У сучасних умовах, коли знання стають економічним ресурсом, коли інформаційні технології повністю змінили світове господарство, саме такий підхід до звичення інноваційних процесів є принципово важливим [5].

Особлива роль у посиленні інноваційної активності сільськогосподарських підприємств та вирішенні вищезокреслених проблем належить державі, яка при виробленні економічної, науково-технічної і соціальної політики визначає пріоритети базисних інновацій на всіх рівнях, формує ринковий механізм її реалізації. Головними принципами управління сучасною інноваційною політикою є: поєднання інвестиційних джерел з інноваційними рішеннями; безперервне прогнозування інноваційної ситуації; системне впровадження новітніх технологій у взаємопов'язаних сферах підприємницької діяльності; злиття фінансового та науково-технічного аналізу результативності нововведень [12].

Інноваційний процес на сільськогосподарських підприємствах не обмежується першою появою на ринку нового продукту, послуги або доведенням до проектної потужності нової технології. По мірі розповсюдження інновація вдосконалюється, стає більш ефективною, набуває раніше не відомих споживчих властивостей. Це відкриває для неї нові сфери застосування, ринки, нових споживачів. Сукупний суспільний результат інновації є позитивним саме завдяки механізму дифузії інновацій.

Кожна стадія інноваційного процесу продукує власний результат: винахід, новацію, нововведення, інновацію. На початковій стадії – це винаходи і відкриття, що не завжди отримують комерційне застосування. На наступній стадії з'являється оформлена новація як результат фундаментальних, прикладних досліджень, розробок чи експериментальних робіт, які в цілому спрямовані на підвищення ефективності певної сфери. На стадії впровадження нововведення використовуються з метою отримання прибутку, а значить виникає інновація [11].

Науковий потенціал для інновацій в аграрній сфері сконцентровано в Національній академії аграрних наук України, інших науково-дослідних установах та вищих навчальних закладах. Новаціями є: нові сорти рослин, нові породи тварин, штами мікроорганізмів, види сільськогосподарської техніки, технології, хімічні та біологічні препарати (вакцини), економічні

розробки, документально оформлені методики, рекомендації, оцінки тощо. Цей етап відрізняється тривалістю, великими матеріальними та інтелектуальними витратами, особливо по роботах із живими організмами. Найбільшою проблемою на даному етапі є визначення джерел фінансування фундаментальних досліджень, як правило це державне фінансування.

При наявності дієспроможної законодавчої бази щодо підтримки інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств конкуренція набуває нової якості і перетворюється на ефективний регулятор ринку сільськогосподарської продукції. Відкрите ринкове середовище ефективно функціонує на основі впровадження новітніх технологій виробництва продукції, підвищення її якісних характеристик, раціонального використання всіх наявних ресурсів. У результаті забезпечується збільшення обсягів реалізації продукції, підвищується її конкурентоздатність [3].

Досвід розвинених країн світу свідчить, що важливу роль для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва відіграє розвинена система аграрних, фондових та товарних бірж, банків, що обслуговують сільськогосподарські підприємства, страхових компаній тощо. Така система обслуговуючих інституцій прискорює усі процеси, пов'язані з виробництвом і реалізацією сільськогосподарської продукції, слугує механізмом розподілу і перерозподілу всіх ресурсів сільськогосподарських підприємств та сприяє формуванню суспільно необхідного обсягу їх продукції [8].

Подолання економічної кризи у сільському господарстві вимагає формування раціональної структури виробничого потенціалу і створення умов забезпечення максимального його використання. Вирішення цієї багатопланової проблеми має бути комплексним, тобто охоплювати всі види ресурсів, галузі та виробничі формування сільського господарства. Для цього необхідно змінювати державну політику, активно переходити на інноваційний тип розвитку підприємства [9].

Стосовно підприємств сільськогосподарського виробництва, інновація являє собою реалізацію в господарську діяльність результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, нових або поліпшених матеріалів, нових технологій в рослинництві, тваринництві, нових добрив і засобів захисту рослин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових форм організації і управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва [10].

Аналіз економічної літератури щодо характеристик інноваційного процесу сільськогосподарських підприємств і його відмінність від інноваційної діяльності свідчить, що, на думку одних авторів, інноваційний процес є більш ширшим поняттям, ніж інноваційна діяльність.

Розвиток інноваційної діяльності у сільському господарстві України є важливим напрямом з нарощування конкурентних переваг, тому що аграрна галузь економічно розвинутих країн поступово перетворюється у наукомістку галузь виробництва.

Характерна залежність України від експорту сировини і агропромислової продукції з низьким ступенем переробки, який виключає або значно знижує інноваційну складову виробництва. Непідготовленість більшості підприємств до реалій сучасної економічної ситуації України пояснюється в першу чергу тим, що минуле було практично повністю визначене і обмежене плановими завданнями, зовнішнє середовище не стимулювало, а часто навіть перешкоджало формуванню інноваційних моделей управлін-

ня. Через це при входженні підприємства, не орієнтованого на інновації, в нове динамічне середовище виникає конфлікт, що веде до необхідності або постійно, оперативного підлаштування під зміни, що вже відбулися, або формувати специфічні механізми управління, що дозволяють прогнозувати майбутні зміни, і адекватно на них реагувати, тобто створювати механізми управління інноваціями [12].

Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки й аграрній науці зокрема залежить від багатьох факторів, серед яких чи не головний інституційне забезпечення, призначення якого у створенні інституціональних умов функціонування та регулювання інноваційного процесу як системи організаційно-економічних відносин. В умовах конкурентного ринку інновації – головний чинник суспільного прогресу. Наявність негативів у інституційно-правовому забезпеченні гальмує розвиток інноваційної діяльності за будь-яких умов, обмежуючи можливості зростання економіки й окремих її галузей. Головні проблемами, що ускладнюють розвиток інновацій в Україні, є фактичне спрямування державної політики на закріплення моделі економіки, яка ґрунтується на низько технологічних укладах, і слабкий розвиток ринкових інститутів, що продукує стагнацію та консервацію середовища.

Інноваційний процес сільськогосподарських підприємств охоплює цикл від опрацювання науково-технічної ідеї до її реалізації на комерційній основі. Він передбачає такі етапи: виявлення потреби у нововведенні; збирання інформації про можливі нововведення, які забезпечать вирішення проблеми; оцінювання інноваційних проектів за критеріями здійсності і економічної доцільності; прийняття рішення про впровадження інновації; впровадження нововведення; інституціоналізація нововведення [7].

Інноваційний процес на сільськогосподарських підприємствах характеризується двома основними рисами: його базовою основою є нова наукова ідея – джерело нововведення, що в ході інноваційного процесу розробляється більш детально, проходить технічну апробацію та впроваджується у виробництво; головним критерієм успіху інноваційного процесу є суспільна необхідність, значимість його результатів. З урахуванням того, що більшість інновацій використовуються не тільки в агропромисловому виробництві, які їх здійснили, необхідно підкреслити, що в умовах ринку недостатньо запропонувати інновацію – вона ще має бути успішно реалізована на ньому.

Основною метою інноваційного процесу на сільськогосподарських підприємствах є концентрація ресурсів у напрямках, що забезпечують прискорення науково-технічного прогресу.

Для ефективного функціонування економіки потрібно, щоб новини запроваджувалися на макrorівні шляхом прогресивних міжгалузевих структурних зрушень і якісних змін у стані продуктивних сил. На мікрорівні завдяки нововведенням підприємства за необхідності істотно збільшують виробництво продукції, поліпшують її якість, досягають необхідної стабільності у результаті пом'якшення впливу несприятливих природних умов, істотно підвищують продуктивність праці, забезпечують економію ресурсів і, насамперед, енергоносіїв, а також охороняють довкілля, успішно вирішують соціальні питання, пов'язані з докорінною зміною умов праці, життя і побуту людей на селі.

Інноваційний процес на сільськогосподарських підприємствах найбільш повно відображає не тільки сучасний рівень розвитку і використання інновацій

на підприємствах агропромислового виробництва, але і його зв'язок із станом економічної ситуації в народногосподарському комплексі країни. Інноваційний тип розвитку аграрної економіки втілюють за допомогою інноваційної моделі. Інноваційна модель розвитку аграрної економіки – це теоретичне вираження інноваційних пріоритетів, напрямів, структур, мотивацій, стратегій, механізмів тощо, які спрямовані на формування інноваційного типу розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва. В умовах дефіциту капіталу інноваційна модель розвитку є найприйнятнішою, тому що вона дає змогу оптимально використати власні економічні ресурси в межах національних потреб.

В економічній науці виділяють три головні типи моделей інноваційного розвитку індустріально розвинутих країн: орієнтацію на резерви в науці та реалізацію великомасштабних цільових проектів, які охоплюють усі стадії науково-виробничого циклу (США, Франція, Англія); орієнтацію на поширення нововведень, створення сприятливого інноваційного середовища і раціоналізацію структури економіки (Німеччина, Швеція, Швейцарія); орієнтацію на стимулювання нововведень шляхом розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечення сприйнятливості досягнень науково-технічного прогресу і координацію дій різних секторів у сфері науки і технологій (Японія, Південна Корея) [13].

Розвиток інновацій сільськогосподарських підприємств може здійснюватися передусім через взаємодію із зовнішнім та внутрішнім середовищами діяльності товаровиробників. В умовах нестабільного зовнішнього середовища (економічна, політична нестабільність; недосконала фінансово-кредитна система; несприятливий інвестиційний клімат) інноваційний розвиток здійснюється переважно на інтегрованих підприємствах завдяки власним фінансовим можливостям. Впровадження інновацій та залучення інвестицій дозволяють отримати додаткову віддачу від основних засобів при збільшенні виробництва, вирішувати проблеми соціального розвитку, створювати інфраструктуру.

Характерним є широке застосування інноваційних розробок у галузі тваринництва та рослинництва, що пов'язано із формуванням експортних поставок продукції та вкладанням коштів у більш рентабельні види діяльності. Широке застосування інновацій являється найбільш дієвим та ефективним варіантом вирішення гострих соціально-економічних проблем сільськогосподарських підприємств, що пов'язані з пошуком механізмів підвищення економічних показників діяльності сільськогосподарських господарств та забезпечення населення високоякісною сільськогосподарською продукцією. Інноваційний розвиток означає його якісне реформування, що базується на зростанні виробничих показників із одночасним удосконаленням соціально-економічного механізму сільського господарства, а також взаємопов'язаних з ним галузей. Даний процес повинен забезпечуватися постійним використанням більш досконалих технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, нових сортів культур рослин та порід тварин, прогресивних моделей соціально-економічного розвитку, сучасних моделей інформаційних технологій [5].

Висновки з проведеного дослідження. Незважаючи на проблеми, які притаманні сучасному етапу розвитку сільськогосподарських підприємств, Україна повинна розвивати виробничі потужності сільського господарства, щоб у найближчі декілька років вітчизняна сільськогосподарська продукція могла ви-

йти на світовий ринок і конкурувати з продукцією інших розвинутих країн світу. Подальший стабільний розвиток підприємств сільського господарства України можливий лише на основі здійснення інноваційної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баран С.І. Методи підвищення ефективності інноваційної діяльності в аграрному секторі / С.І. Баран // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19. – С. 135-140.
2. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки / П.М. Макаренко. – К. : ННЦ ІАЕ УААН, 2005. – 680 с.
3. Марчук Л.П. Формування інноваційних можливостей аграрного виробництва / Л.П. Марчук // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 58-63.
4. Могильна Л.М. Інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08. 00. 04 / Л.М. Могильна ; Сумський нац. аграрний університет. – Суми, 2010. – 23 с.
5. Недбаєва С.М. Державне регулювання страхуванням сільськогосподарських ризиків / Недбаєва С.М. // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 24. – С. 88-91.
6. Смолінський В.Б. Інноваційна діяльність підприємств аграрної сфери / В.Б. Смолінський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20. – С. 238-242.
7. Родионова О. Крупный агробизнес в АПК: современные формы и эффективность / О. Родионова, Н. Борхунов // АПК: экономика, управление. – 2006. – № 4. – С. 28-30.
8. Саблук П.Т. Агропромисловий комплекс у системі зовнішньоекономічної діяльності України / П.Т. Саблук, А.А. Фесина, В.І. Власов та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 242 с.
9. Саблук П.Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 3-13.
10. Сирцева С.В. Інноваційний потенціал як складова економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства / С.В. Сирцева // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – № 4(47). – С. 115-121.
11. Сус Т.І. Інвестиційна політика в сільському господарстві регіону / Т.І. Сус // Науковий вісник БДФА : зб. праць. – Чернівці, 2008. – Вип. 4. – С. 518-523.
12. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В.Г. Чабан // Економіка АПК. – 2006. – № 7. – С. 68-72.
13. Управління інноваційною системою аграрного підприємства / Сиренко Н.М. // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 43-46.

УДК 338.33.001

Соколи І.І.

*доктор економічних наук,
професор кафедри менеджмента*

Одеського національного політехнічного університета

Аль-Мула Али К.

аспірант кафедри менеджмента

Одеського національного політехнічного університета

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СИСТЕМНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ

Рассмотрены теоретико-методологические основы системного управления инновационной деятельностью предприятий на основе концепции управления инновационной деятельностью. Она выражена многоуровневой иерархией взаимосвязанного и согласованного взаимодействия системы с надсистемой и подсистемой. Этот процесс реализует интеграцию подходов, а также принципы функционирования данной концепции.

Ключевые слова: инновационная деятельность предприятия, система управления инновационной деятельностью предприятий, методология управления инновационной деятельностью предприятий, концепция управления инновационной деятельностью предприятий, принципы управления инновационной деятельностью предприятий.

Соколи І.І., Аль-Мула Али К. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто теоретико-методологічні основи системного управління інноваційною діяльністю підприємств на основі концепції управління інноваційною діяльністю. Ця концепція виражена багаторівневою ієрархією взаємозалежної й погоджена взаємодією системи з надсистемою й підсистемою. Цей процес реалізує інтеграцію підходів, а також принципи функціонування такої концепції.

Ключові слова: інноваційна діяльність підприємства, система управління інноваційною діяльністю підприємств, методологія управління інноваційною діяльністю підприємств, концепція управління інноваційною діяльністю підприємств, принципи управління інноваційною діяльністю підприємств.

Sokoli I.I., Al-Mula Ali K. THEORIST-METHODOLOGICAL BASE OF SYSTEM MANAGEMENT INNOVATIONS ACTIVITY ENTERPRISE

The Considered theorist-methodological bases of system management innovations by activity enterprise on base of the concepts of management innovations by activity. She is a denominated layered hierarchy interconnected and coordinated interactions of the system with onsystem and subsystem. This process realizes the integration an approach, as well as principles of the operation given to concepts.

Keywords: innovations activity of the enterprise, managerial system innovations by activity enterprise, methodology of management an enterprise innovations by activity, concept of management innovations by activity enterprise, principles of management an enterprise innovations by activity.